

Norsk Tourette Forening

Væljohs svihtjemh jïh tjoejenassh
**Maahta Tourettes
syndrome årrodh?**

Mij Tourettes syndrome?

Tourettes syndrome akte naa ovnohkens nevrologeles tsiehkje mij ticsi gaavhtan vääjnede.

Tics:

- lea faahketji, væljohts, spaajhte, iktemearan, mielehts svihtjemh jallh tjoejenassh,
- maahta jeerehtidh man daamtaj jïh man tjarke dah sjugniehtuvvieh akten biejjien, vâhkoen jallh asken.
- gâarede ânnetji hœœptedh, men daamtajommes ânehks boelhkine
- daamtaj aktede krâahpebieleste akten mâbpan jâhta.
- maahta joekehtslaakan tjerkebe sjïdtedh asveste, raesseste, dearkoesvoeteste, væssjoesvoeteste, jis mïsse akt aavode, fer vaenie nahkere, sâemies bådttijjste, j.n.v.

Tics maahta vuesiehtimmien gaavhtan ârrodh tramhkoehimmie, geesnjeme, nirveme, âejjiegijhnestimmie, gietsvihtjemh, lâapoestalleme, plæjhtjome, gurrhkestimme, snuhkeme, gahkeme, hulveme jïh vielie. Væljohts svihtjemh jallh âedtjiegeasadimmieh gohtjesuvvieh motorihkeles tics, jïh væljohts tjoejenassh gohtjesuvvieh vokaale tics.

Tics maehtieh bâetedh goh aktegh tics jallh tjâanghkan biejesovveme jïjnïh ovmessie ticsijste seamma tïjjen. Sâemies tics lea stuerebe dâârrese aarkebiejjien mubpijste.

Tics maahta stïeresne ârrodh mearan âeriemine.

Tourettes syndrome almetji luvnie gâavnese gaajhkijste etnihkeles dâehkijste, jïh lea 3-4 aejkieh daamtajâbpoe âlmaj luvnie goh nyjsenâjjaj luvnie. Dïhte iemie evtiedimmie Tourettes syndromeste jïjnje jeerehte almetjistie almetjasse, jïh man tjarke akte almetje daam syndromem âtna lea joekeen viesjies tsiehkïej raejeste akten itjmies tsiehkïen raajan.

Juktiediagnovsem Tourettes syndromem âadtjodh tjuaa dam âadtjodh âvtelen 18 jaepieh illie. Unnemes gœœkte motorihkeles jïh akte vokaale tics leah tjoeereme stïeresne ârrodh, men eah daarpesjh seamma aejkien bâetedh. Symptovmh leah tjoeereme bâetedh biejjieladtje jallh mahte biejjieladtje unnemes 12 askh jïh bieleden gaatoe vielie goh 2 askh.

Symptovmh Tourettes syndromese siejhmemes aareh skuvlealteren aelkieh. Doh voestes symptovmh leah daamtajommes tics âaredâjjesne, vuesiehtimmien gaavhtan daamtaj tramhkoehimmie jallh geesnjeme. Motorihkeles tics daamtaj âvtelen vokaale tics bâata. Sïejhme tics leah ellen tjerkemes noerejaepiej. Doh jeanatjommesh vaenebe vaajvesuvvieh sijjen ticsijste gosse geerve almetjinie sjïdtieh.

Gærroestimmie jallh nuhtjeme vesties baakoyste jallh raajesijstie leah ajve 10 – 15 % almetji luvnie dejstie mah Tourettes syndromem utnieh. Dah mah daejnie tjabremine eah buekteht baajedh ârrodh dejtie vesties «luhpehts baakoyste» jiehtedh jalhts eevre bâastode destie maam vienhtieh.

Lissietsagkesh

Doh jeanatjommesh Tourettes syndromine lissietsagkesh utnieh. Doh siejhmemes leah ADHD jïh noerhkemeâsaldahkh /noerhkemedahkoeh (OCD). Sjïere learoetsagkesh, faahketji saknoe, nahkeretsagkesh, asve jïh depresjovne aaj vâajnoes naakeni luvnie. Lissietsag-

kesh maehtieh sâamasidie stuerebe haestemh sjugniehidh goh ajve doh aktegh tics.

Bâehtjierdimmie

Ij gâaredh Tourettes syndromem dâvvodh, jïh bâehtjierdimmie ulmie lea symptovmide giehpiedidh. Geehpes tics eah siejhmemes naan bâehtjierdimmie daarpesjh.

Naakenh bådttjam nuhtjeh juktie ticside seadtoehtidh, jïh bådttjehts bâehtjierdimmievuekieh gââvnesieh mah maehtieh læjnoedidh. Dastegh lissietsagkesh leah doh vierremes tsagkesh, dle byœroe dejtie voestegh bâehtjierdidh.

Bïevnesh jïh daajroe tsiehkïen bïjre leah hijven viehkïe dejtie almetjidie mah jïjtïh Tourettes syndromem utnieh jallh naaken lihke fuelhkesne mij ticsem âtna.

Norsk Tourette Forening lea jïenebh tjaaleggh dorjeme mah maehtieh nuhtelig ârrodh, jïh sæjhta viehkïehtidh bïevnesh vedtedh tsiehkïen bïjre.

Norsk Tourette Forening

Frankendalsveien 97, 3274 Larvik

Tellefovne: 31 41 10 55

E-påaste: post@touretteforeningen.no

www.touretteforeningen.no

ISBN: 78-82-7835-039-3

SØRSAMISK

SÁMEDIGGI
SAMETINGET

HELSE **NORD** R-FAAT

Regionalt Fagnettverk for Autisme, ADHD og Tourettes syndrom